

умовах характеризується тим, що разом із нормами які регулюють правовідносини під час кримінального процесу, до кримінального процесуального права включаються також і надзвичайні закони, які встановлюють не тільки специфічні засоби та механізми правового регулювання, але й мають свої особливості щодо дії у просторі, часі та за колом осіб.

Література

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII (зі змінами та допов. в ред. від 24.05.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Закон України від 14 квіт. 2022 р. № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>

3. ВС підготував інформаційний лист щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Судова влада України: Офіційний веб-сайт. URL: https://supreme.court.gov.ua/upreme/pro_sud/aktual_pytan_kks/6777 (дата звернення: 29.03.2023).

4. Тетерятник Г.К. Окремі питання правового регулювання кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 48. С. 98–101.

5. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Вид. 2. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 трав. 2022 р. 58 с.

УДК 343.3/.7:344(043.2)

Савоста В.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна
Науковий керівник: Коломієць Н.В., д.ю.н., професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Воєнні злочини є одними з найсерйозніших порушень міжнародного гуманітарного права, які можуть статися в умовах збройного конфлікту та війни. До воєнних злочинів належать усі порушення законів і звичаїв війни, зокрема вбивства, жорстоке поводження з військовополоненими,

насильство, напади на цивільне населення та умисне заподіяння шкоди цивільним особам.

В.М. Репецький та В.М. Лисик зазначають, що: «воєнним злочином вважається міжнародний злочин, що умисно чи з грубої необережності вчиняється комбатантом та прирівняними до них особами чи щодо них цивільною особою під час збройного конфлікту і полягає у масовому і серйозному порушенні норм міжнародного гуманітарного права та посягає на осіб, їх права чи найважливіші принципи міжнародного гуманітарного права» [4, с. 125].

Одним із найвідоміших прикладів воєнних злочинів є Голокост – масове вбивство євреїв, вчинене Німеччиною під час Другої світової війни. Інший відомий приклад – війна в Іраку, де було скоєно безліч порушень, включно з убивствами і тортурами мирних жителів.

Сучасним прикладом воєнних злочинів є воєнні злочини Росії під час повномасштабного наступу на Україну з початку 2022 року є серйозною загрозою для безпеки та миру в регіоні. За офіційними даними Офісу Генерального прокурора станом на 1 травня 2023 року зареєстровано вже 83855 злочини агресії та воєнних злочинів [1].

Міжнародне право встановлює стандарти для поведінки воєнних конфліктів та встановлює відповідальність за порушення цих стандартів. Версальський мирний договір 1919 року був першим сучасним джерелом міжнародного гуманітарного права, де було зазначено, що порушення законів та звичаїв війни є діями, за які можна було понести відповідальність в судовому порядку, хоча конкретний перелік таких дій не наводився. Цей договір було підписано після закінчення Першої світової війни. Незважаючи на існування міжнародних стандартів, багато військових конфліктів все ще супроводжується вчиненням воєнних злочинів.

Відмінністю між воєнними та військовими злочинами є те, що військові злочини відбуваються під час мирного часу, коли військовослужбовці здійснюють дії, які порушують закони та стандарти, пов'язані з їхнім статусом. Воєнні злочини, з іншого боку, стосуються порушень, які відбуваються під час війни або збройного конфлікту, коли застосовуються закони та звичаї війни.

Термін «воєнні злочини» з'явився наприкінці ХІХ століття після ухвалення Гаазьких конвенцій 1899 і 1907 років, які встановлювали стандарти поведінки на війні та визначали правопорушення, які можуть бути класифіковані як воєнні злочини. Згодом, під час Другої світової війни, було ухвалено різні міжнародні документи, такі як Статут Міжнародного кримінального суду, які розширили визначення воєнних злочинів і встановили відповідальність за їх вчинення.

Міжнародний кримінальний суд – це міжнародний суд, створений для

розгляду кримінальних справ з найбільш серйозних злочинів, які становлять загрозу міжнародному миру та безпеці. Це перший трибунал який діє на постійній основі. Суд розпочав свою роботу в липні 2002 року, після того як 60 держав ратифікували Римський статут.

Римський статут є основним документом Міжнародного кримінального суду, який був створений з метою покарання найбільш серйозних злочинів, таких як геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності. Статут був прийнятий на конференції у Римі 17 липня 1998 року.

Після прийняття Римського статуту він був ратифікований численними країнами, що означало їхнє зобов'язання дотримуватися його положень. Ратифікація статуту передбачала згоду країн на прийняття рішень Міжнародного кримінального суду щодо проведення розслідувань та переслідування осіб, які вчинили злочини, які підпадають під юрисдикцію цього суду.

Сфера застосування воєнного права та поняття воєнних злочинів включає в себе всі аспекти збройних конфліктів та війн, включаючи військові операції, окупацію територій, миротворчу діяльність, внутрішній конфлікт та бойові дії на морі.

Центральне місце при застосуванні норм Міжнародного гуманітарного права відіграє кваліфікація збройного конфлікту, тобто встановлення його виду. Міжнародний збройний конфлікт (МЗК) та збройний конфлікт неміжнародного характеру (НМЗК) – це два різні типи конфліктів, які мають різні правові наслідки та міжнародне регулювання.

Міжнародні збройні конфлікти відбуваються між двома або більше державами, які ведуть збройні дії одна проти одної. У таких конфліктах застосовується міжнародне гуманітарне право, що регулює поведінку сторін у конфлікті та захищає права й інтереси цивільного населення.

Збройний конфлікт неміжнародного характеру відбувається між урядом та невеликою збройною групою, опозицією або іншою невеликою збройною формацією, яка діє в межах території держави. У такому конфлікті застосовується внутрішнє національне право та міжнародне гуманітарне право, якщо дії групи перетинають межі держави [2, с. 6-7].

Відповідальність за воєнні злочини може бути індивідуальною або колективною, що означає, що окремі особи, включно з військовим і цивільним персоналом, можуть бути притягнуті до відповідальності за свої дії.

Строк давності за воєнні злочини залежить від конкретного закону країни, де було скоєно злочин. У більшості країн не існує строку давності для воєнних злочинів, оскільки воєнні злочини вважаються надзвичайно серйозними правопорушеннями і не можуть бути скасовані після закінчення будь-якого терміну.

Література

1. Злочини вчинені в період повномасштабного вторгнення рф. URL: <https://www.gp.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2023).
2. Коваль Д.О., Авраменко Р.А. Воєнні злочини. Особливості розслідування міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройного конфлікту на Донбасі. Київ: ГО Truth Hounds; Одеса: Фенікс, 2019. 36 с.
3. Пилипенко В.П. Воєнні злочини в статутах міжнародних кримінальних трибуналів та Римському Статуті Міжнародного кримінального суду. Право.ua. 2020. № 2. С. 5–10. URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2020/10/5-_Pylypenko.pdf (дата звернення: 01.05.2023).
4. Репецький В.М., Лисик В.М. Поняття та ознаки воєнних злочинів. Альманах міжнародного права. 2009. Вип. 1. С. 120–125.
5. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 01.05.2023).

УДК 343.1(043.2)

Савченко О.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

Право на свободу та особисту недоторканність є одними з основних прав, які гарантує законодавство багатьох країн, включаючи Україну. Тільки коли людина вільна, вона може виявити себе як особистість, тому захист і повага індивідуальних свобод повинні розглядатися як один з найважливіших обов'язків держави.

Стаття 29 Конституції України зазначає, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність [1]. Також законодавець передбачає дане право й у інших законодавчих актах. Наприклад, у Кримінально процесуальному кодексі України, а саме у засадах кримінального провадження, що передбачені статтею 7 та у статті 12 КПК України зазначено про забезпечення права на свободу та особисту недоторканність [2].

Важливість права на свободу та права на особисту недоторканність підкреслюється тим, що зазначені права знаходять своє закріплення в нормативних документах міжнародного рівня, зокрема в Загальній декларації прав людини 1948 р., Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та в інших загальновизнаних